Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
Liv@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
02.03.2022
Dnro/Dnr
TRAFICOM/80919/03.03.01/2022
Viite/Referens
LiV 3.3.2022 klo 12, VNS 11/2021 vp.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin lausunto valtioneuvoston selontekoon tiedustelulainsäädännöstä (VNS 11/2021 vp)

Traficom pitää tärkeänä, että selonteossa on tunnistettu digitaalisen toimintaympäristön merkitys ja kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvien kyberuhkien potentiaalisesti laajat vaikutukset yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ovat riippuvaisia toimivista ja turvallisista verkkoyhteyksistä sekä sähköisistä palveluista. Traficom pitää tärkeänä, että selonteossa esitetyn mukaisesti kansallinen kriittinen infrastruktuuri määritellään, jotta yhteiskunnan toimintoja voidaan suojata. Traficom pitää niin ikään hyvänä sitä, että selonteossa on huomioitu kyberturvallisuuden merkitys laajasti.

Selonteossa katsotaan, että kyberuhkia koskevan tilannekuvan parantaminen sekä uhkien estäminen ja torjuminen edellyttävät toimivaltuuksien, tiedonvaihdon ja kansallisen yhteistyön kehittämistä. Toimenpiteenä esitetään, että tiedusteluviranomaisten ja muiden turvallisuusviranomaisten välisten prosessien toimivuus varmistetaan ja huolehditaan, että viranomaisilla on tehtävien edellyttämät resurssit. Traficomin Kyberturvallisuuskeskus tuottaa kansallista kyberturvallisuuden tilannekuvaa ja tekee monipuolista yhteistyötä kaikkien turvallisuusviranomaisten mukaan lukien tiedusteluviranomaisen kanssa. Yhteistyö on toimivaa ja vakiintunutta. Traficom kiinnittää erityistä huomiota viranomaistoiminnan riittävään resursointiin.

Traficom toteaa, että lainsäädännön selkeyteen ja ajantasaisuuteen on kiinnitettävä huomiota kyberympäristön muutosnopeuden vuoksi. Liikenne- ja viestintäministeriö on 28.1.2022 asettanut työryhmän arvioimaan lainsäädäntötarpeita ja tukemaan säädösvalmistelua, joka koskee keskeisten viranomaisten yhteistoimintaa kyberturvallisuuden häiriötilanteissa. Työryhmän tehtävänä on selvittää ja arvioida, millaista sääntelyä tarvitaan, jotta keskeisten viranomaisten yhteistoiminnasta tulee mahdollisimman tehokasta laajamittaisissa yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisissä kyberturvallisuuden häiriötilanteissa. Työssä tarkastellaan kyberturvallisuuden häiriötilanteiseen liittyviä säädöstarpeita muun muassa virka-avun, tiedon luovutussäännösten, tiedonkäyttöoikeuksien ja johtovastuun osalta. Valtioneuvoston periaatepäätös kyberturvallisuuden kehittämisohjelmasta vuosille 2021-2030 on konkreettinen toimeenpanosuunnitelma, joka kehittää kyberturvallisuutta pitkällä aikavälillä ja toimialat ylittävästi.

Turvallisuus- ja kybertoimintaympäristön muutosten johdosta turvallisuusviranomaisilla on oltava riittävät toimivaltuudet lakisääteisten

tehtäviensä hoitamiseksi digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Traficom pitää keskeisenä, että turvallisuusviranomaisten toimivaltuuksia, uuden teknologioiden käyttöä ja tiedonsaantioikeuksia arvioitaessa kiinnitetään huomioita perusoikeuksin toteutumiseen. Sähköistä viestintää koskevaa sääntely-ympäristö on laadittu ensisijaisesti perusoikeuksien, kuten yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestinnän suojan, turvaamiseksi. Viestinnän luottamuksellisuuden turvaaminen on tärkeää nähdä myös kansallista turvallisuutta tukevana tekijänä. Perusoikeuksien toteutumisen kannalta on keskeistä, että perusoikeuksiin puuttuvaa viranomaisten toimintaa valvotaan uskottavasti, tehokkaasti ja että tarpeetonta puuttumista yksilön oikeuksiin jatkuvasti vähennetään muun muassa teknologian kehittymisen mahdollistamilla keinoilla.

Selonteossa esitetään ajatus varsinaista tietoliikennetiedustelua edeltävällä teknisten tietojen käsittelyllä saatavien tietojen käyttötarkoituksen laajentamisesta. Teknisten tietojen käsittelyssä on tunnistettu saatavan tietoja, joita voitaisiin käyttää myös varsinaisessa tietoliikennetiedustelussa hakuehtoina sekä käytettävien hakuehtojen tarkentamisessa ja kehittämisessä. Vaikka tällainen muutos voisi osaltaan parantaa tiedustelun kohdentamista, tulee asiaa tarkoin arvioida suhteessa sääntelyn alkuperäiseen tarkoitukseen sekä ennen kaikkea siihen, mitkä käyttötarkoituksen laajennuksen vaikutukset olisivat luottamuksellisen viestinnän salaisuuden suojalle.

Tiedustelulakien palomuurisääntelyn osalta Traficom toteaa, että säännösten sanamuodon lisäksi perusoikeusmyönteinen laintulkinta tukee käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta, kuten myös sitä, että siitä säädettyjä poikkeuksia on sovellettava suppeasti.